

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของเยาวชนหญิงที่เคยใช้สารเสพติด” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์หรือความเป็นจริงทางสังคมที่สร้างขึ้นมาจากบุคคลหรือกลุ่ม เมื่อสร้างความจริงนั้นขึ้นมาแล้ว บุคคลหรือกลุ่มก็มีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มของตนหรือกับผู้อื่นตามความเป็นจริงของตน (สุทนต์ จันทวานิช. 2549 : 6) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมย้อนหลัง (Retrospective Study) ในรูปของกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งต้องอาศัยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) อันเป็นวิธีวิจัยคุณภาพที่เหมาะสมต่อการวิจัยพฤติกรรมมนุษย์ ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในการเข้าถึงข้อมูลโดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นกรณีศึกษา

เนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งในสังคมไทยไม่ให้การยอมรับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเพื่อทำการเลือก ดังนี้

1. กำลังอยู่ในขั้นตอนการบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ เข้ารับการบำบัดมากกว่า 1 เดือนขึ้นไป จนถึง 1 ปี เพื่อให้ง่ายต่อการสัมภาษณ์ และพร้อมที่จะให้ข้อมูล
2. มีความเข้าใจในภาษาไทย และสามารถให้ข้อมูลได้
3. ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ เพื่อที่จะได้รับข้อมูลที่เป็นจริง

จากคุณสมบัติ 3 ประการข้างต้น ผู้ศึกษาทำการเลือกเยาวชนหญิงที่เคยใช้สารเสพติดซึ่งอยู่ในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดแห่งหนึ่งได้ 15 คน เป็นกรณีศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ตัวผู้วิจัยเอง เนื่องจากวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมักไม่มีรูปแบบที่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว ดังนั้นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ตัวผู้วิจัยเอง
2. เครื่องบันทึกเทป เป็นอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล เนื่องจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน และได้เสียงที่ผู้วิจัยสามารถนำกลับมาทบทวน รวมทั้งได้เสียงที่แสดงออกถึงความรู้สึกขณะที่ทำการสัมภาษณ์ รวมถึงผู้วิจัยไม่ต้องคอยจดบันทึกและพะวงว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายจะได้รู้สึกเป็นธรรมชาติ ไม่รู้สึกเกร็งขณะทำการสนทนา
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview Guided) ที่ถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 การสร้างและการทดสอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เพื่อให้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีความแม่นยำ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงลึกได้จริง ผู้ศึกษาจึงทำการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ทำตารางเพื่อควบคุมแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ให้อยู่ในประเด็นโดยใช้วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นตัวตั้ง
- 2) ร่างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาครั้งที่ 1 (Content Validity) โดยขอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองเก็บข้อมูล (Pre-test) กับเยาวชนหญิงที่เคยติดยาเสพติดจำนวน 2 คน ในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดแห่งหนึ่ง
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทำการทดสอบมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองเก็บข้อมูล (Pre-test) ครั้งที่ 2 กับเยาวชนหญิงที่เคยติดยาเสพติดอีก 2 คน
- 6) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 โดยการขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง

จากขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ 6 ขั้นตอนดังกล่าว ทำให้ได้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง 7 ข้อ คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา ประกอบด้วย ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อายุเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก อายุเมื่อเสพยาเสพติดครั้งแรก
- 2) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและพฤติกรรมทางเพศ ประกอบด้วย ความต้องการทางเพศขณะใช้สารเสพติด พฤติกรรมการใช้สารเสพติดและการมีเพศสัมพันธ์ ทักษะที่ต้องการใช้สารเสพติดและการมีเพศสัมพันธ์
- 3) อิทธิพลเพื่อน คู่รัก และสื่อที่ส่งผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางเพศ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเสพยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ การใช้สื่อ การลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด กับเพื่อน คู่รัก
- 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการไม่ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประกอบด้วย การบอกให้คู่รักสวมถุงยางอนามัยหรือไม่ การเที่ยวสถานบันเทิง และสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกัน
- 5) วิธีการลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อเอชไอวี
- 6) ผลกระทบต่อครอบครัวของตนเอง ชุมชน และสังคม
- 7) สิ่งที่ยากบอกกับสังคม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ขั้นตอนการเตรียมการ

- 1) การประสานงาน
 - ผู้วิจัยทำหน้าที่ถึงผู้อำนวยการสถานบำบัดเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด
- 2) การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย
 - ศึกษาประวัติส่วนตัวของผู้เข้ารับการบำบัดขั้นต้นจากเอกสารเพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมาก่อนที่จะเข้ามารับการบำบัด
 - เตรียมเครื่องบันทึกเทปให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

3.4.2 วิธีการสัมภาษณ์

เนื่องจากการทำวิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของเยาวชนหญิงที่เคยใช้สารเสพติด ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างมาก ตามความเชื่อใน

สังคมไทยเรื่องเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงยังอาจจะไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร ถ้าหากมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรก่อนการแต่งงาน ทำให้ผู้วิจัยต้องชี้แจงและปฏิบัติตามจรรยาบรรณการทำวิจัยอย่างเคร่งครัดในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- อธิบายถึงความเป็นมาและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างเป็นทางการก่อนทำการสัมภาษณ์ และแจ้งให้ทราบถึงจรรยาบรรณของการทำวิจัยว่าจะไม่มีการเปิดเผยชื่อจริง ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากข้อมูลที่ตอบคำถามการวิจัย รวมถึงการขออนุญาตใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์ คือมีการจดบันทึกและการบันทึกเทปขณะทำการสัมภาษณ์ เพื่อไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

- ผู้ศึกษาชี้แจงและขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ และอธิบายรายละเอียดของคำถามกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจในการสัมภาษณ์

- นำแบบยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างอ่าน เพื่อทำความเข้าใจและลงนามยินยอมก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

- ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-face Interview) ในสถานที่ที่ไม่มีคนพลุกพล่านเพื่อให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์มีความเป็นส่วนตัว ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่รู้สึกอาย หรือเกร็งต่อการถูกสัมภาษณ์ โดยการใช้เทปบันทึกเสียง และจดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์ โดยได้รับการอนุญาตหรือยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยทำการถอดเทปโดยการถอดทุกคำพูดของผู้ถูกสัมภาษณ์ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึก (Note Taking) และการบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์ และนำมาจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่มีการจัดหมวดหมู่ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ